

แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

Cultural Tourist Attraction Potential Development guideline for province

ณัฐชยชญ์ บุญสอด และ ไชยสิทธิ์ พงษ์สร้อย

Natthayot Boonsot and Kosit Phaengsoi

คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

E-mail: boonsot081@gmail.com and kosit.p@msu.ac.th

(Received : April 7, 2020 Revised : August 28, 2020 Accepted : September 14, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 93 คน จากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 4 แห่ง อันได้แก่ บ้านตากกลาง บ้านภูมิโปน วัดเขาศาลาอตุลฐานะจาโร และงานเทศกาลปลาไหลข้าวใหม่หอมมะลิและงานกาชาดด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ผลการศึกษาพบว่า 1) พัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ ปัจจุบันภาครัฐได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแก่ชุมชน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวในระดับชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนตอบสนองความต้องการคนในชุมชนอย่างแท้จริง 2) สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ถนนในชุมชนไม่ค่อยสะอาด มีฝุ่นละอองและมีขยะ เจ้าของบ้านพักโฮมเตย์ไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ด้วยภาษาต่างประเทศ มีคู่แข่งมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ แนวทางการพัฒนาโดยทั่วไป แนวทางการพัฒนาตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว และด้านบริหารจัดการ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

Abstract

Objectives of study are 1) to study the development of cultural tourist attraction in Surin province. 2) to study the problem of Surin's cultural tourist attraction. 3) to purpose the guideline to develop tourist attraction potential in Surin. The methods used in this research are discovering, observation, interviewing, group chat, and academic meetings. There are 93 samples from four cultural tourist attraction ; which are Ban Ta Klang, Ban Phumphone, Wat Khaosala and swamp eel, jasmine rice and red cross festival by using purposive sampling method.

The results of the study were 1) In the development of cultural tourist attraction in Surin, the government sectors had supported the training for community. They created tourist management committee members in the community. People who are in the community can be in tourist management along with their lifestyle. And the community's management can truly respond to community's needs. 2) There were few problems in the cultural tourist attraction in Surin; Homestay hosts have problem with communicating foreigners with international language. They do not have enough translator and effective management in homestay. 3) The way of developing potential cultural tourist attraction can be divided into three aspects; development guideline general way of development, way of development from tourists' needs and way of potential development in cultural tourist attraction. Lastly, the solutions are divided into three ways; tourist's perception (attracting tourist), tourist carrying capacity and management.

Keywords: Guideline potential development, Cultural tourist attraction, Surin Province

บทนำ

ในปี 2563 ประชากรได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นด้านความสะดวก ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม และกลุ่มผู้สูงอายุมีความพร้อมด้านเวลาและงบประมาณ ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความนิยมนิยมที่จะเดินทางเข้ามาในท่องเที่ยวในทวีปเอเชียมากขึ้นเนื่องจากมีความปลอดภัยและสะดวก ซึ่งในปี 2563 องค์การการท่องเที่ยวโลกคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในเอเชียเพิ่มขึ้นถึง 1,600 ล้านคน (Tourism Authority of Thailand, 2003) ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยให้สามารถกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนทุกภาคส่วนและยั่งยืน จึงมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรอง พัฒนาสินค้าและบริการให้เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นในแต่ละท้องถิ่น และอนุรักษ์รวมถึงการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน (Tourism development plan, 2020) จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในเมืองรองที่มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านประกอบกับเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

ในช่วงปี 2546 เนื่องในโอกาสสวาระการประชุมโอเปคที่จัดขึ้นในประเทศไทย เสื้อและผ้าคลุมไหล่ที่ทำผ้าไหมจากบ้านท่าสว่างได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อนำไปถวายให้ผู้นำประเทศต่างๆ ทำให้ผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์เป็นที่นิยมในช่วงเวลานั้น ทำให้มีประชาชนเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเป็นจำนวนมาก และในปี 2549 การท่องเที่ยวในจังหวัดมีอัตราการเติบโตร้อยละ 17.27 ทั้งนี้เกิดจากการท่องเที่ยวระยะยาวเนื่องจากมีงานประเพณีที่มีระยะเวลานาน เช่น ประเพณีบวชนาคช้าง ไหว้พระ 9 วัด เทศกาลปลาไหล และการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่าสว่าง ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.93 (Tourism authority of Thailand, 2003, p.3) ในขณะเดียวกันจังหวัดสุรินทร์ได้ทำโครงการนำช้างคืนถิ่นและตั้งศูนย์คชศึกษาบ้านตากกลางจนกลายเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเพื่อศึกษาช้างอีกทั้งยังส่งเสริมสินค้า OTOP เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย อย่างไรก็ตามในช่วงปี 2550 – 2559 อัตราส่วนในส่วนแบ่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวมีสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มอื่นๆเมื่อเทียบกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายนอกการเกษตร ดังนั้นในปี 2561 จังหวัดสุรินทร์ได้เลือกหมู่บ้านตากกลาง ชุมชนโบราณบ้านภูมิโปน วัดเขาศาลาอตุลฐานะจาโร และเทศกาลปลาไหลให้เป็น 3 ใน 85 ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวิถีวิถี อย่างไรก็ตามจากท่องเที่ยวที่เป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ชุมชนโบราณศาสนสถาน ประเพณี และวัฒนธรรมที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา การตรวจสอบและส่งเสริมให้มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูงขึ้น ที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพและการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาและการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ในชุมชนเพิ่มขึ้น และเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับชุมชนที่เข้าร่วมโครงการนวัตวิถีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รู้ (Key informants) หัวหน้าชุมชนรวมถึงคณะกรรมการในชุมชน ผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติของชุมชนนั้นๆ และนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง วิจัยหรือเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชนจำนวน 30 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual informants) เป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดการหรือประกอบกิจการในชุมชนนั้นๆ จำนวน 30 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแต่ละชุมชน (General informants) จำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 93 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ ในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาข้อสรุปแบบแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะปัจจุบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 7 วิธี ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องแบบเจาะจง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) การสำรวจ (Survey) 4) การสังเกต (Observation) 5) การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) 6) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต แบบบันทึกจากการสนทนากลุ่มและบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการทำการบันทึกข้อมูลลงในสมุดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงช่วยบันทึกข้อมูล ใช้กล้องถ่ายรูปในการบันทึกภาพ จากนั้นนำข้อมูลมาสรุปในแต่ละวันและทำการจัดหมวดหมู่หาคำตอบตามเนื้อหาของการวิจัย การตรวจสอบข้อมูลขณะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยตรวจสอบความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อคำถามข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่เก็บข้อมูลด้วยการดูข้อคำถามสื่อความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ในขณะที่สัมภาษณ์คำตอบที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนข้อมูลเดิม และข้อมูลอื่นที่มีเดิมอยู่จากแหล่งอื่น ๆ ในลักษณะทดสอบแบบสามเส้า (Triangulations) (Phanratanasil, 2008, p.43-44) ในด้านเอกสารจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างกัน และด้านบุคคลจากการสัมภาษณ์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่มีประสบการณ์ในชุมชนต่างๆ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลส่วนหนึ่งแล้วและเพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและมีความสอดคล้องกับความจริงมากที่สุดผู้วิจัยจึงจัดให้มีการสนทนากลุ่มและอภิปรายหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาและวิพากษ์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการเสนอต่อที่ประชุมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในการวิจัยได้รับทราบ ในการพิจารณาตามประเด็นที่ทำการวิจัย สุดท้ายผู้วิจัย

นำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนา วิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

จากศึกษาพัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์พบว่า ช่วงปี พ.ศ. 2503-2543 แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งได้ริเริ่มสร้างและปรับปรุงให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น เช่น การจัดแสดงช้าง การสร้างเทศกาล การจัดงานประจำปี การแห่ขบวน เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างสูง ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2560 เกิดแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงโครงการ เทศกาลให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อสร้างความน่าสนใจในรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ และในปี พ.ศ. 2561-ปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่งได้รับการคัดเลือกให้อยู่ในกลุ่ม OTOP นวัตกรรมโดยกรมการพัฒนาชุมชน (Department of Community Development, 2020) ลำดับเหตุการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 4 แห่งในตารางที่ 1

ในตารางที่ 2 สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่งประสบปัญหาในลักษณะเดียวกันนั้นคือ ถนนภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความคับแคบและถนนบางช่วงไม่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงซ่อมแซมทำให้การสัญจรเป็นอย่างยากลำบาก นอกจากนี้จำนวนที่พักไม่เพียงพอและอาหารและของที่ระลึกไม่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยจะนำสินค้าของที่ระลึกจากแหล่งอื่นมาจำหน่ายทำให้ขาดความเป็นอัตลักษณ์ ประการต่อมาสถานที่ส่วนใหญ่ขาดศูนย์บริการและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบที่มาของแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นอย่างดี ในอีกประการหนึ่งการจัดกิจกรรมที่คงรูปแบบเดิมไม่มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบที่น่าสนใจทำให้เกิดการดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวได้น้อยลงเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวได้เรียนรู้รูปแบบการนำเสนออื่นๆแล้วทำให้ความต้องการมาเที่ยวที่เดิมลดลง ประการสุดท้ายคณะกรรมการบริหารยังไม่เป็นรูปธรรมเนื่องจากขาดงบประมาณเป็นค่าตอบแทน

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยตามจุดประสงค์ข้อที่ 1 พัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

ลำดับ	ประเภท/ แหล่ง ท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	ชื่อแหล่ง ท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	พัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์		
			พ.ศ. 2503-2543	พ.ศ. 2544-2560	พ.ศ. 2561-ปัจจุบัน
1	วิถีชีวิตความเป็นอยู่	บ้านตากกลาง	ปีพ.ศ.2503 จัดงานช้างขึ้นครั้งแรกที่อำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์ ได้เชิญชาวภูวนำช้างมาจัดแสดงและจัดขบวนแห่ พ.ศ. 2539 ตั้งศูนย์คชศึกษา	ปีพ.ศ. 2549 สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ทำโครงการนำช้างคืนถิ่น	ปี พ.ศ. 2561 กรมพัฒนาชุมชนได้คัดเลือกหมู่บ้านตากกลาง หมู่ 9,13 เป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งเป็น 1 ใน 85 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของจังหวัดสุรินทร์
2	ชุมชนโบราณ	ชุมชนโบราณบ้านภูมิโปน	ผู้ที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานทางราชการ กระทั่งปี พ.ศ. 3536 นายกอบชัย สืบบุญการณ์ เป็นผู้ริเริ่มจัดงานสืบสานตำนานปราสาทภูมิโปน โดยเฉพาะการแสดง แสง สี แสง ตำนานเนียง ด้อฮู ธม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานสุรินทร์ จัดงาน “ประเพณีสืบสานตำนานปราสาทภูมิโปน” เป็นประจำปี โดยจัดขึ้นในเดือนเมษายน ช่วงก่อนและหลังงานสงกรานต์	ปี พ.ศ. 2561 ชุมชนโบราณบ้านภูมิโปน ได้รับคัดเลือกการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยตามจุดประสงค์ข้อที่ 1 พัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ (ต่อ)

ลำดับ	ประเภท/ แหล่ง ท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	ชื่อแหล่ง ท่องเที่ยว ทาง วัฒนธรรม	พัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์		
			พ.ศ. 2503-2543	พ.ศ. 2544-2560	พ.ศ. 2561-ปัจจุบัน
3	ศาสนสถาน	วัดเขาศาลาอ ตุลฐานะจาโร	วัดไม่มีการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยววัดเขาศาลา จะมีจุดประสงค์ 2 ประการคือ หนึ่งมาทำบุญ มาปฏิบัติธรรมเพราะมีความเชื่อว่าสถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ขออะไรมักประสบความสำเร็จเสมอ และประการที่สองคือการมาเที่ยวชมธรรมชาติที่ยังคงมีสภาพเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ อากาศบริสุทธิ์ โดยเฉพาะกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีจะมีนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปเข้ามาร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก		
4	ประเพณีและ วัฒนธรรม	เทศกาลปลา ไหล ข้าวใหม่ หอมมะลิ และงาน กาชาด	ปี พ.ศ. 2536 มีการจัดเทศกาลปลาไหล ข้าวใหม่หอมมะลิ ชุมพลบุรี จากแนวคิด ชุมพลบุรีควรมีงานประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของตน โดยนำปลาไหล นากับข้าวหอมมะลิมาเป็นจุดขาย ช่วงนี้เป็นเป็นนำเสนอวิถีชีวิตและเครื่องมือทำมาหากิน	ปี พ.ศ. 2547 เทศกาลปลาไหล ข้าวใหม่หอมมะลิ และงานชาด ชุมพลบุรีเปลี่ยนรูปแบบเดิมที่เน้นวิถีชีวิตเป็นหลักมาเป็นการตกแต่งขบวนแห่ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์	ลักษณะการจัดงานคล้ายกับช่วง พ.ศ.2547-2560 คือ มีการตกแต่งขบวนแห่ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เมล็ดข้าวมาติดเรียงเม็ดที่ละเม็ดตามแบบที่ทำไว้ให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ และมีการออกร้านชุมชน OTOP นวัตกรรมจากชุมชนท่องเที่ยวต่าง ๆ ในอำเภอชุมพลบุรี

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยตามจุดประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

ประเภท สถานที่	กิจกรรมด้านต่างๆ						
	คมนาคม	ที่พักและอาหาร	ของที่ระลึก	ข้อมูลการท่องเที่ยว	กิจกรรมการท่องเที่ยว	การประชาสัมพันธ์	การบริหารจัดการ
1.วิถีชีวิตความเป็นอยู่ บ้านตากกลาง หมู่ 9,13 ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์	บางช่วงค่อนข้างแคบ บางช่วงก็เป็นถนนหักศอก และชำรุด ถนนหนทางบริเวณแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างแคบ พื้นถนนในหมู่บ้านไม่ค่อยสะอาด มีมูลวัวควายตกตามพื้นถนน รวมถึงมีฝุ่นและขยะตามพื้นถนน ไม่มีร่องระบายน้ำ	เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ไม่ทำตามข้อตกลงของกลุ่ม เช่นรับนักท่องเที่ยวเกินที่กำหนด ไม่แบ่งนักท่องเที่ยวให้บ้านพักอื่น เป็นต้น แสดงให้เห็นปัญหาด้านการวางแผน การจัดการองค์กรที่ไม่มีประสิทธิภาพ	ร้านค้าขายของที่ระลึกส่วนใหญ่เป็นของครอบครัวของ ความรู้ช่างในโครงการนำช่างคืนถิ่น รวมถึงเป็นพักโฮมสเตย์ด้วย ซึ่งถือเป็นคนส่วนน้อยในชุมชนที่ได้ประโยชน์ คนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ได้ผลประโยชน์	ไม่มีจุดให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่แล้ว นักท่องเที่ยวจะค้นหาจากอินเทอร์เน็ต หรือสอบถามเจ้าหน้าที่ศูนย์คชศึกษา	กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นด้านการท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้รายได้จะตกเป็นของเจ้าของช้างซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในชุมชนคนส่วนใหญ่ไม่มีช้างจึงไม่มีรายได้จากส่วนนี้	ส่วนใหญ่จะมีการประชาสัมพันธ์ในช่วงที่เป็นงานเทศกาล เช่น การแต่งงานบนหลังช้าง วันช้างโลก และการบวชนาคช้าง เป็นต้น แต่กิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิต ไม่มีการประชาสัมพันธ์แสดงให้เห็นถึงปัญหาการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากคนในชุมชน แต่เกิดจากองค์กรภายนอก	ปัญหาขาดแผนที่รวมขนาดใหญ่ ปัญหาขาดป้ายบอกทางในสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ ปัญหาขาดศูนย์บริการข้อมูล ปัญหาขาดมัคคุเทศก์

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยตามจุดประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ (ต่อ)

ประเภท สถานที่	กิจกรรมด้านต่างๆ						
	คมนาคม	ที่พักและอาหาร	ของที่ระลึก	ข้อมูลการท่องเที่ยว	กิจกรรมการท่องเที่ยว	การประชาสัมพันธ์	การบริหารจัดการ
3. ศาสนสถาน วัดเขาศาลาอ ตุลฐานะจาโร ต.จรัส อ.บัวเชด จ. สุรินทร์	มีลานจอดรถแต่ ค่อนข้างคับแคบ ทางขึ้นวัด ค่อนข้างชัน ถนน ภายในวัด ค่อนข้างแคบ และในช่วง เทศกาลทางวัดไม่ อนุญาตนำ รถยนต์ขึ้นไป บริเวณวัด ทำให้ นักท่องเที่ยวต้อง เดินทางไกล	นักท่องเที่ยวจะ ต้องการพักค้างที่ วัดก็สามารถพักได้ ตามสถานที่ทางวัด จัดให้ แต่อาหาร นักท่องเที่ยวหรือผู้ มาปฏิบัติธรรม จะต้องจัดหาเอง	มีร้านวัดมุงกล ของทางวัด เพื่อให้ นักท่องเที่ยวและ ผู้มาแสวงบุญได้ บูชา ร้านขายของ ที่ระลึกยังไม่มี	วัดไม่มีกิจกรรมนี้ แต่สามารถรู้ ข้อมูลได้จาก พระสงฆ์ภายใน วัด ซึ่งก็พบได้ น้อย และ ปร. ของวัดที่เป็นผู้จัด ระเบียบการจอด รถ	กิจกรรมบวช ภาคฤดูร้อน ซึ่ง ในแต่ละปีจะมี ผู้แจ้งความ ประสงค์ที่จะ บวชเป็นจำนวน มากถือเป็นงาน สำคัญของวัด และอีกหนึ่ง กิจกรรม คือ การสวดมนต์ ข้ามปี แต่ไม่ได้ จัดในเชิง ท่องเที่ยว	ทางวัดไม่มีการ ประชาสัมพันธ์เรื่อง การทำบุญหรือการ ท่องเที่ยว การ ประชาสัมพันธ์เกิดจาก นักท่องเที่ยวและผู้ แสวงบุญส่งต่อภาพ และกิจกรรมของวัด ผ่านทางเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และไลน์	ปัญหาขาด แผนที่รวม ขนาดใหญ่ ปัญหาขาด ป้ายบอกทาง ในสถานที่ ท่องเที่ยว ปัญหาขาด การ ประชาสัมพันธ์ ปัญหาขาด ศูนย์บริการ ข้อมูล ปัญหาขาด มัคคุเทศก์

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยตามจุดประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ (ต่อ)

ประเภท สถานที่	กิจกรรมด้านต่างๆ						
	คมนาคม	ที่พักและอาหาร	ของที่ระลึก	ข้อมูลการท่องเที่ยว	กิจกรรมการท่องเที่ยว	การประชาสัมพันธ์	การบริหารจัดการ
4. ประเพณี และวัฒนธรรม เทศกาลปลา ไหล ข้าวใหม่ หอมมะลิ และ งานกาชาด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์	ถนนสายสุรินทร์ – สตึก ช่วงตั้งแต่แยก ตาชะ – ทางพาด ชุมพลบุรี ซึ่งผ่าน ตัวอำเภอชุมพลบุรี ระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร เป็น ถนนที่มีความสูง จากพื้นปกติ ไม่มี ไหล่ถนน และช่อง วีจจราจรแคบมาก เกิดอุบัติเหตุ บ่อยครั้ง	ไม่มีสถานที่ ท่องเที่ยวในเวลา กลางคืน ไม่มี ร้านอาหารที่ หลากหลาย รีสอร์ทและ ห้องพักรักมีน้อย ไม่เพียงพอกับ ความต้องการ ของนักท่องเที่ยว	ยังไม่มีร้าน จำหน่ายของที่ ระลึก ส่วนใหญ่ ชาวบ้านจะนำมา ออกร้านและ วางขายในช่วง เทศกาลนั้น	หน่วยงานทาง ราชการยังไม่มี การบริหาร จัดการที่เป็น ระบบ ไม่มี ผู้รับผิดชอบที่ ชัดเจน นักท่องเที่ยวที่ เดินทางมา ท่องเที่ยวได้ เผยแพร่ทาง เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ และมีการ แชร์ต่อ ๆ กันไป	รถขบวนแห่ไม่ มีที่ตั้งแสดงให้ นักท่องเที่ยวได้ ชื่นชมความงาม เพราะสถานที่ คับแคบ และ นำเสนอวิถีชีวิต ของชุมชนน้อย ไป ไม่มีการนำ กิจกรรมที่เป็น วิถีชาวบ้านมา เป็นจุดขาย	หน่วยงานในพื้นที่ยังไม่ มีการวางแผนการ ประชาสัมพันธ์ที่ ชัดเจน การ ประชาสัมพันธ์การจัด งานเทศกาลปลาไหล ข้าวใหม่หอมมะลิและ งานกาชาดอำเภอชุม พลบุรี จึงเป็นหน้าที่ ของผู้รับจัดงานเป็น ส่วนใหญ่	ปัญหาขาด แผนที่รวม ขนาดใหญ่ ปัญหาขาด ป้ายบอกทาง ในสถานที่ ท่องเที่ยว ปัญหาขาดกา ประชาสัมพันธ์ ปัญหาขาด ศูนย์บริการ ข้อมูล ปัญหาขาด มัคคุเทศก์

การอภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์สรุปได้ 3 แนวทางสำคัญ ได้แก่ แนวทางการพัฒนาโดยทั่วไป แนวทางการพัฒนาตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 3 แนวทางนำไปสู่กิจกรรมดึงดูดใจการท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวและเพิ่มการบริการชนิดเข้าถึงและรองรับนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนานั้นเป็นผลความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยลำดับความสำคัญหรือความต้องการ การเพิ่มกิจกรรมความดึงดูดใจในกิจกรรมทางศาสนากับการบูรณาการกิจกรรมทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร การนั่งสมาธิ เป็นต้น การเข้าวัดปฏิบัติธรรมกำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว การบูรณาการกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยจัดกิจกรรมการแสดง การจัดการแสดงและการจัดถนนวัฒนธรรมเป็นการเพิ่มประสบการณ์ใหม่แก่นักท่องเที่ยวพร้อมการบูรณาการกิจกรรมให้เบ็ดเสร็จเฉพาะจุดที่ช่วยให้การท่องเที่ยวแต่ละแห่งสามารถนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมนั้นๆ และการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตต้องจัดความสภาพจริงนั้น เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางพัฒนาความที่สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที (Waiapa, 2010) ที่ยังคงให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งได้ปฏิบัติหน้าที่หลักควบคู่กับการจัดบริการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการ จะช่วยให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน สำหรับการเพิ่มบริการเพื่อการเข้าถึงและการรองรับนักท่องเที่ยวและการบริหารจัดการเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ (Ratchakrit, 2019) ที่มุ่งความสำคัญของผู้รับบริการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความพึงพอใจของผู้บริการ รวมทั้งการพัฒนาการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาของศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวโดยยึดความต้องการของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Yospakorn (2004) ที่ศึกษาศักยภาพความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการจัดการด้านกลยุทธ์การตลาดของการท่องเที่ยวซึ่งพบว่า ความประทับใจมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดของผู้รับบริการการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จึงต้องอาศัยความต้องการและความประทับใจของนักท่องเที่ยวเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sarawadee (1997) ที่ศึกษายุทธศาสตร์ธุรกิจชุมชน และพบว่าการพัฒนาธุรกิจชุมชนและประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน นักวิชาการและสื่อมวลชน และในประเด็นการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับ Suansri (1997) ที่เปรียบเทียบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าอยุธยาและทราบว่าจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยกลุ่มมูลนิธิให้มีประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าการจัดการของชุมชนดั้งเดิม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 4 แหล่งมีพัฒนาการเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน แหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต ความเป็นอยู่มีพัฒนาการเกิดขึ้นก่อนแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น คือบ้านตากกลางหรือหมู่บ้านช้างของกลุ่มชาติพันธุ์กูย ซึ่งมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง โดยการนำช้างที่มีความแสนรู้มาฝึกฝนสำหรับการแสดงสอดคล้องกับวิถีชุมชน ซึ่งหน่วยงานต่างๆต้องการเข้ามาอนุรักษ์ช้างและช่วยเหลือความทุกข์ที่ได้รับความกระทบจากนโยบายรัฐบาล ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอีก 3 แหล่งมีพัฒนาการเกิดขึ้นใกล้เคียงกัน แนวคิดการจัดงานครั้งแรกเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2536 วัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความเป็นเอกลักษณ์ในการแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็น 3 ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แต่แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานก่อตั้งขึ้นโดยไม่มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวในขั้นต้น แต่การท่องเที่ยววัดถือเป็นผลจากการพัฒนาวัด โดยวัดได้พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้เข้าถึงแหล่งธรรมชาติซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ นักท่องเที่ยวจึงได้ประโยชน์จากการได้ทำบุญไหว้พระและเที่ยวชมความงามของธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปพร้อมกัน

2. สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว

- 2.1 ด้านการคมนาคม พบว่า แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีถนนคับแคบเดินทางไม่สะดวก
- 2.2 ด้านที่พักและอาหาร พบว่า ที่พักโฮมสเตย์มีน้อย บางแห่งยังไม่ได้มาตรฐาน
- 2.3 ด้านร้านขายของที่ระลึก พบว่า ชาติของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ ส่วนใหญ่จะเหมือนของที่ระลึกทั่ว ๆ ไป และมีราคาค่อนข้างสูง
- 2.4 ด้านการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว พบว่า ป้ายบอกทางยังมีน้อย เกือบทุกแหล่งท่องเที่ยวไม่มีอาคารศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว หรือมีอาคารศูนย์บริการแต่ไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำ
- 2.5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่หลากหลาย และเป็นกิจกรรมเดิม ๆ ไม่มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้น่าสนใจ
- 2.6 ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ พบว่า การประชาสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย เนื่องจากขาดการสนับสนุนให้มีการโฆษณาตามสื่อต่างๆอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะได้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บล็อกหรือข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยว
- 2.7 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ปัญหาขาดแผนที่มีรวมขนาดใหญ่ที่เป็นภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาขาดป้ายบอกทางในสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ และ ขาดป้ายขนาดใหญ่บนนอกพื้นที่ ปัญหาขาดศูนย์บริการข้อมูลรวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นแผ่นพับต่าง ๆ ปัญหาขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

3.1 เพิ่มสิ่งดึงดูดด้านการท่องเที่ยวตามศักยภาพและภารกิจของแหล่งท่องเที่ยว แต่ละประเภทโดยจัดกิจกรรมทางศาสนาให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรม จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมบูรณาการในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การละเล่น การแสดงศิลปะพื้นเมือง การจัดถนนวัฒนธรรม และการจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรม จัดแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

3.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และแผนในการบริหารจัดการโดยยึดลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลการจัดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.3 ปรับภูมิทัศน์ให้คงความสวยงาม เพราะความงามทางศิลปะและคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

3.4 เพิ่มศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวโดยจัดระบบการขนส่งเฉพาะสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นระบบเตรียมจำนวนรถให้เพียงพอในแต่ละช่วงเวลา สร้างความสะดวกและปลอดภัยต่อการเดินทาง

3.5 การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบเต็มวัน (One day tour) หรือ แบบครึ่งวัน (Half day tour) เป็นต้น
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปะวิทยาการและการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ ในเขตจังหวัดสุรินทร์และแนวทางการพัฒนา

2. ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตจังหวัดสุรินทร์เชิงยั่งยืน โดยสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนที่ชัดเจน และผู้สืบทอดการดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำรูปแบบดั้งเดิมไปต่อยอดและพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย

3. ควรศึกษาเรื่องปัจจัย ความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

4. ควรมีการวิจัยแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ทราบแนวทางการวิเคราะห์และการวางแผนด้านการตลาดให้ตรงตามความต้องการของตลาดกลุ่มเป้าหมาย

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ โดยแบ่งแนวทางการพัฒนาออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. แนวทางการพัฒนาโดยทั่วไป บุคคลชุมชน เจ้าของพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีการประชุมและตั้งฝ่ายบริหารเพื่อการวางแผน สร้างกลยุทธ์ และปฏิบัติการตามแผนงาน โดยบริบทของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแต่ละแห่งต้องสอดคล้องกับนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐและกลไกทางการตลาด ทำให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตรงตามความต้องการของผู้อาศัยในพื้นที่ เช่น มีการขยายถนนตั้งแต่บ้านท่าสว่าง

ถึงตากกลาง มีการปรับปรุงกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว เรื่องที่พัก อาหาร สินค้าที่ระลึกให้มีความเป็นอัตลักษณ์ การก่อสร้างรอยพระพุทธรูปภายในวัด เป็นต้น

2. แนวทางการพัฒนาตามความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทำให้ทราบถึงความต้องการที่ทำให้นักท่องเที่ยวสะดวกในการมาเที่ยวมากขึ้น เช่น การสร้างศาลาที่บ้านตากกลางเพื่อการพักผ่อน การขยายที่จอดรถ การติดป้ายบอกทางในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงศูนย์การเรียนรู้และการติดป้ายบอกทางตลอดฝั่งถนนก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว การจ้างมัคคุเทศก์มืออาชีพเพื่ออบรมมัคคุเทศก์ในชุมชน การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว การปรับปรุงที่พักและอาหารตามแนวคิดการพักอาศัยตามวิถีชีวิตชาวบ้าน ประกวดรูปแบบขบวนการความคิดสร้างสรรค์ตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของวิถีชีวิตชุมชน

References

- Department of Community Development. (2020). *Service: One Tambon One Product*. Retrieved from <https://surin.cdd.go.th/service/one-tambon-one-product> (In Thai)
- Phanratanasil, W. (2008). *A Study of a Philosophical Operational Model School Sufficiency Economy: Multiple Research, Case Studies*. (Master's Thesis, Chulalongkorn University) (In Thai)
- Ratchakrit, T. (2019). *Management concept*. Retrieved from <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190419-management-concept> (In Thai)
- Sarawadee, S. (1997). *Community organization Mechanisms for solving problems and social development*. Khon Kaen: Research and Development Institute. Khon Kaen University. (In Thai)
- Suansri, P. (1997). *Tourism management with participation of people*. Bangkok: Volunteer Foundation for Society. (In Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2003). *Tourism and hospitality*. Bangkok: Thai Union Graphics. (In Thai)
- Tourism Development Plan No. 2. (2020). *2nd Edition of National Tourism Development Plan (2017 - 2021)*. Retrieved from <https://www.thai-german-cooperation.info/admin/uploads/publication/1be798cb24ee07703c498fcd47cbba4den.pdf> (In Thai)
- Waiapa, S. (2010). *Development of Tourism Business Administration by Ban Sop Win Community, Mae Win Sub-district, Mae Wang District, Chiang Mai Province*. (Doctor of Philosophy Thesis, Mae Jo University). (In Thai)
- Yospakorn, N. (2004). *Management of travel companies that affect the satisfaction of tourists: A case study of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. (Master of Business Administration Thesis, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. (In Thai)